

I NANNY PALMKVISTS FOTSPÅR

1. Folkets Hus, Södergatan 65

År 1917 tar Nanny initiativ till Helsingborgs Jordförmedling som har syftet att ge mindre bemedlade hushåll möjlighet att bygga sina egna hus på Per Eskilssons mark, det som senare kommer kallas Eskilsminne. De arrangerar flera föreläsningar för att skapa intresse och salen är alltid fullpackad. Året därpå skriver Nanny en artikel i Helsingborgs Dagblad om verksamheten: "Att utan pengar få ett så betydande arbete utfördt föreföll t.o.m. mig hopplöst. Men försöka duger."

2. Södra Skolan, Gustav Adolfs Torg

Efter flera års utbildning i Kalmar fick Nanny äntligen ett efterlängtat jobb som folkskollärarinna. Den 27 augusti 1883 börjar hon sin tjänst på Södra Skolan i Helsingborg. Södra Skolan ligger på vad som då hette Nya Torg, numera Gustav Adolfs Torg, i södra Helsingborg. En stadsdel som växer med rekordfart. I takt med industrialiseringen byggs fler och fler fabriker i Helsingborg, framförallt i de södra delarna. Människor börjar röra sig in till städerna och en arbetarklass växer fram.

3. Mäster Palms plats

Sommaren 2019 fick tre konstnärer i uppdrag av Helsingborgs stad att skissa på en ny konstnärlig gestaltning till Mäster Palms plats. Ett drygt halvår senare föll valet till slut på den Malmöbaserade konstnären Susanna Hesselbergs verk "Nannys skog". Hon har tänkt ut en fantasifull skog i brons som ska tåla många år av lek inspirerad av Nannys pedagogiska idéer. Statyn planeras invigas år 2023.

4. Wieselgrensgatan 8

Hit flyttar Nanny, Minna och Maj år 1916 men blir inte långvariga. Under den här perioden föreläser Nanny flitigt i hela landet om den svenska folkskolan i jämförelse med den amerikanska. Några år tidigare gjorde hon nämligen en två år lång resa i USA där hon studerade deras skolväsende och hon förde med sig många idéer tillbaka till Sverige. Även i den svensk-amerikanska pressen lyckades hon skapa rubriker efter att hon iklätt sig en specialsydd folkdräkt som hon uppmanade svenska kvinnor att bära i Amerika.

5. Järnvägsgatan 29

År 1905 bor Nanny här, i början på paradgatan genom Helsingborg. Det utnyttjar hon när det görs kungligt besök i staden. Hon hänger nämligen ut en norsk flagga som en kommentar i debatten om den svensk-norska unionen. Reaktionen låter inte vänta på sig, men Nanny svarar: "Att min obetydliga flaggdekoration tilldragit sig så stor uppmärksamhet från samhällets öfverklass sida, hvad jag har åtskillig erfarenhet af, kan endast glädja mig."

6. Tysta Marie, Södra storgatan 22

Nanny har ett stort intresse för litteratur även utanför skolans väggar och brinner för att sprida läsning till fler. Tillsammans med systrarna Aurora och Wilhelmina Hjertstrand öppnar hon 1892 därför en läsesalong här med kombinerad matsal och pensionat som får namnet Tysta Marie. I biblioteket finns 1 500 böcker, mest skönlitteratur men även lexikon och uppslagsverk. Det finns också rikligt med tidskrifter och ett stort antal dagstidningar från nordiska länder. Läsesalongen håller öppen från nio på morgonen till tio på kvällen.

"Tysta Marie"
Pensionat. — Matsal. — Café.
Läsesalong.
HELSINGBORG.
Rikstelefon

7. Centralskolan, Södra Storgatan 31

Samtidigt som Nanny öppnar läsesalong mitt emot så arbetar hon på Centralskolan som låg här i Bruniushuset. Året innan har hon gett sig ut på en lång cykelresa, hela vägen till Norge, som skapat rubriker i tidningar i hela landet. Hon ser cykeln som ett verktyg för självständighet men det är kontroversiellt. När hon cyklar längs gatorna i Helsingborg så pekar och kommenterar allmänheten hur mycket man egentligen sett av hennes ben. En kvinna i rörelse i det offentliga rummet hörde inte till vanligheterna. Men Nanny brydde sig inte särskilt mycket om vad andra tyckte utan trampade vidare på flera långa utflykter genom åren.

1. Folkets Hus, Södergatan 65
2. Södra Skolan, Gustav Adolfs Torg
3. Mäster Palms plats
4. Wieselgrensgatan 8
5. Järnvägsgatan 29
6. Tysta Marie, Södra storgatan 22
7. Centralskolan, Södra Storgatan 31
8. Mariakyrkan
9. Järnvägsgatan 3A
10. Drottninggatan 13
11. Drottninggatan 70
12. Slottsvångsskolan, Bergaliden 24
13. Övre långvinkelsgatan 115

8. Mariakyrkan

Här hålls obligatoriska skolgudstjänster en gång i månaden och man anser att lärare bör föregå med gott exempel och gå i kyrkan varje söndag. Men Nanny har en annan syn på hur skolans relation med kristendomen ska se ut. År 1904 ansöker hon därför till Skolrådet om att bli befriad från att undervisa i Kristendomskunskap. Hon vill att barnen självständigt ska få diskutera tro och tvivel, inte bara lära sig böner och texter utantill. Flera ledamöter reserverar sig, men Nanny får till slut rätt och det blir återigen rubriker i pressen.

9. Järnvägsgatan 3A

Hit flyttar Nanny och Wilhelmina (Minna) Hjertstrand år 1893 med verksamheten Tysta Marie. Minna kommer att betyda mycket för Nanny genom åren och de bor tillsammans i flera decennier, även efter att Tysta Marie gått i graven. Minna och hennes syster sköter ruljansen på Tysta Marie när Nanny jobbar i folkskolan. År 1915 adopterar Nanny en fosterdotter vid namn Maj som då är drygt 2,5 år. Den lilla trion fortsätter bo på samma adresser tills dess att Minna går bort år 1921.

10. Drottninggatan 13

Här bor Nanny år 1914, samma år som hon ger ut skriften "Mot ökade rustningar - upp för fred och avväpning!" där hon uppmanar svenska folket att protestera mot krig och upprustning. Hon vill att folket ska kräva en grundlig reformering av landets militär och stoppa nya satsningar av landets ekonomiska tillgångar på "något så onyttigt och farligt". Militärväsendet kostar redan nu över hundra miljoner årligen "och bördan av denna utgift vilar tung på landets fattigaste medborgare". Hon vill istället att pengarna ska gå till kultur och reformer av skolväsendet.

11. Drottninggatan 70

Här bor Nanny och Minna år 1900, samma år som Nanny tar initiativ till Helsingborgs kvinnoklubb, som senare ska bli en del av dagens S-kvinnor. Hennes mål var att kvinnor skulle organisera sig för att tillgodose sina rättigheter, men hon var inte partipolitiskt engagerad utan hävdade istället: "Jag älskar inte kompromisser och program på pappret. Jag är egentligen så radikal att jag anser att endast jag själv kan tala för mig själv."

12. Slottsvångsskolan, Bergaliden 24

År 1902 var det dags för byte av arbetsplats igen för Nanny, nu till Slottsvångsskolan. Hon kom att byta arbetsplats många gånger under sina år som lärarinna i den svenska folkskolan, men sina idéer om barns rätt att utvecklas som de unika individer de är tog hon med sig. Hon ville se: "Sol i skolan, arbetsglädje, icke arbetets möda och tristhet, som släcker flammen i frågande barnaögon."

13. Långvinkelsgatan 115

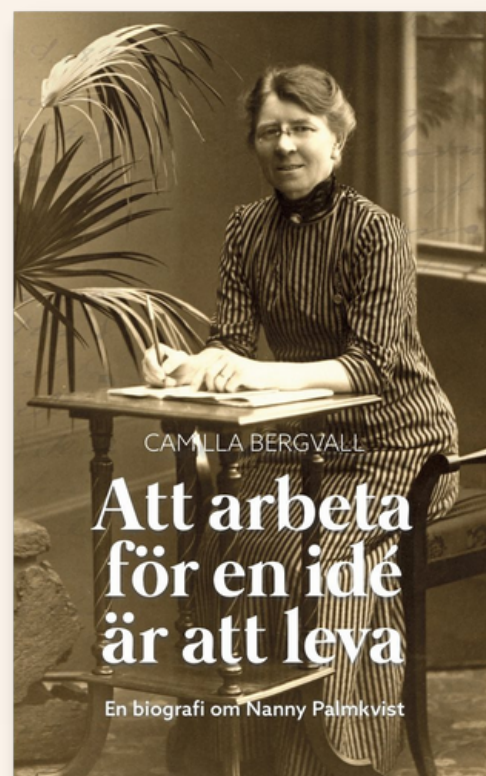
Efter Minnas död år 1921 flyttar Nanny och Maj hit och Nanny går i pension. Några år därpå köper hon en gård utanför Örkelljunga som hon döper till Högatoft. Här vill hon skapa ett helt nytt samhälle för likasinnade, i samklang med djur och natur. Men drömmen håller bara i några år innan den går i kras på det mest dramatiska sätt och hon återhämtar sig aldrig från varken den ekonomiska eller emotionella smällen.

Den här kartan i Nanny Palmkvists fotspår är skapad av Camilla Bergvall, författaren till biografen om Nanny Palmkvist "Att arbeta för en idé är att leva".

Boken finns att köpa i nätbokhandeln och att låna på flera bibliotek runt om i landet. Du kan också boka en stadsvandring med Camilla som då fördjupar berättandet om Nannys liv och idéer.

Camilla Bergvall är författare och kommunikatör, uppväxt i Helsingborg. Hennes intresse för stadens kvinnohistoria växte fram i samband med att hon tog initiativ till projektet Kvinnokarta Helsingborg.

Mer information: nannypalmkvist.com
Kontakt: bergvallcamilla@gmail.com